

РЕНЕ КЛЕР

Кінотворчість французького режисера й сценариста, члена Французької академії Рене Клера (нар. 1898 р.) віддавна здобула прихильність радянського глядача. Ще 1935 року його фільм «Останній мільярдер» був відзначений премією на фестивалі в Москві. З великим успіхом на наших екранах шли його фільми «Під дахами Парижа», «Великі маневри», «На околиці Парижа», «Все золоте світу». Сергій Юткевич називає Рене Клера «не тільки найпопулярнішим з французьких режисерів старшого покоління», але й «найбільш французьким» і «найбільш кінематографічним».

Національна — суто французька — своєрідність і дивовижна кінематографічність властиві й творчості Клера-письменника. Свої новели він будує так, що читач не тільки відчуває кожний душевний порух персонажа, але й виразно бачить кожний його жест і кожний вчинок. Зосереджуючи увагу на промовистих деталях, широко послуговуючись в оповіді теперішнім часом, письменник робить читача якщо не співучасником, то, в усякому разі, безпосереднім свідком подій. І ще одна важлива ознака притаманна найкращим новелам Рене Клера: їхня критична, часом гостро сатирична спрямованість проти сучасної капіталістичної дійсності.

Оповідання «Плюшевий ведмедик» і «Мрія» перекладено з останньої книжки Клера «Гра випадку» (1976).

ПЛЮШЕВИЙ ВЕДМЕДИК

Ранкове світло проникає крізь жалюзі і смугами лягає на простирадла. Чоловік виринає з глибокої заводі сну і нараз відчуває вагу свого тіла, свій вік. Скільки ж йому? Років сорок? Е, ні, любий друже, більше. Всі п'ятдесят? Можеш накинути ще десяток. Отже, шістдесят? І ще п'ять, коли хочеш знати.

«Боже, мені шістдесят п'ять років!»

Неймовірно. Та й справді, хто в це повірить? У конторі секретарки

досі вітають свого шефа не самим лише механічним «добридень». Є усмішки, що промовляють більше, ніж слова. А отой вигук учора, на похороні Філібера: «Та що ви кажете? Він ваш ровесник? Ви вільно могли видавати його за батька!» Це сказав не хтось там, а жінка, і то гарненька. Бо Філібер таки здав позиції, він сам цього не приховував. Носився зі своєю старістю, як з болячкою, виставляв її напоказ, наче орден. Слова, було, не скаже, щоб не нагадати про свій вік. А хто весь час говорить про старість, той справді старий. Філібер розлюбив життя...

«А мені й досі хочеться жити! Тому я так добре тримаюсь».

На чайній таті лакей приніс пошту. «Антуанові Дюперре...» Покійники листів не отримують. Філіберові вже ніхто не напише. Антуан сміється: «Я надто зайнятий. Мені нема коли помирати». Він погладжує конверти зі своїм ім'ям і уявляє ніжну дівочу шкіру.

Антуан уже давно не їздить на роботу машиною. За порадю лікаря він ходить пішки.

Цього ранку Париж здається йому мов оновленим. Радіючи весняному сонцю, щебечуть на деревах пташки. Антуан бадьоро простує вулицею, потім спускається у метро. Атож, у метро, наче юнак без сантимента в кишені. Машина, шофер — то все розкоші предків. А коли ти в доброму гуморі — гарно й у метро. Там можна зав'язати знайомства.

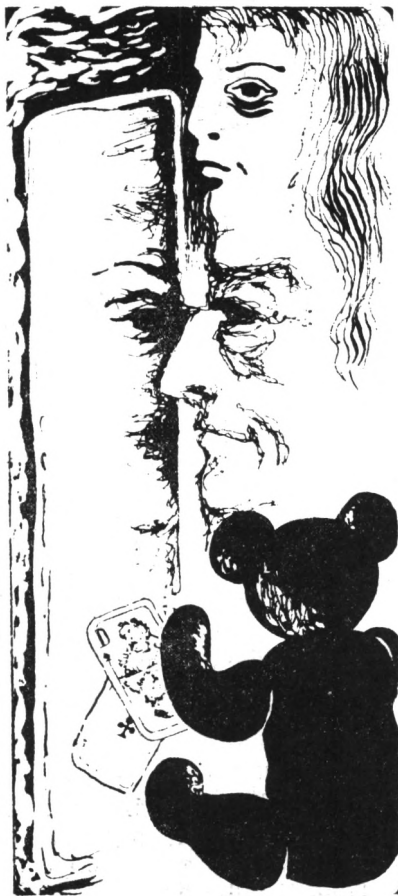
У вагоні Антуан озирає попутників. Сьогодні нікого цікавого. На станції «Аргентіна» заходить літня дама.

Старша за Філібера. З її хисткої ходи видно, що й вона невдовзі піде за похованим учора другом. Антуан підводиться зі свого місця. Така чемність тепер не в моді, але хіба його жест — не доказ того, що він молодий?

— Сідайте, будь ласка, мадам...

Поїзд мчить темним тунелем, і Антуан, стоячи, поглядає на своє відображення в склі. Йому таки ні на що нарікати. Кілька зморшок, сиве волосся... Але чи багато сорокалітніх мають таку поставу, таке свіже обличчя? Задоволений собою, Антуан поправляє краватку. А корисно іноді бути чемним! Якби він сидів, то не побачив би оту гарненьку дівчину на сусідній лавці. Мабуть, студентка, бо схилилася над конспектом. Раз у раз нахилиє голову і, мабуть, розмірковує над прочитаним. У неї зосереджений ангельський профіль, але уста її створено для усмішки. Атож, вона нагадує ангела Боттічеллі і чудово вписується в розкішну картину весняного Парижа.

В Антуановій уяві виникають видіння — блискавичні, мов спалахи ліхтарів у тунелі. Він мріє про чудо. Ось він сідає поруч із нею. Щось їй каже. Чує відповідь. Їм виходити на одній станції. Вона дозволяє себе провести. Він більше не сумнівається: зрілі чоловіки справді ваблять молоденьких дівчат. Вони разом обідають. Йї приємне його товариство, він їй подобається. Зрештою, що таке різниця в літах? У них будуть побачення. Ну й сміятимуться ж вони, пригадуючи, як зустрілися у метро, розцвіченому вес-

няними барвами Ботічеллі.

І диво справджується. Студентка згортає конспект, обертається до Антуана. Їхні погляди зустрічаються. На якусь мить завагавшись, дівчина підводиться. Зараз вона заговорить...

— Сідайте, будь ласка, мосьє...

В одну мить на Антуанові плечі звалюються всі шістдесят п'ять років. Він ледве витримує їх тягар, піднімаючись сходами, — такого самого відчуття зазнав Антуан сьогодні вранці, коли пробудився від сну. Подолавши останню приступку, він спиняється, геть засапаний. Підходить до якоїсь вітрини. Знову вдивляється у своє відображення на рухливому тлі вулиці. Не може бути! Те дівчисько божевільне або підсліпувате. А що, коли вона захотіла познущатися з нього, щоб згодом, сидячи в кав'ярні, під ревісько музичного автомата розповідати про свій подвиг жовторотим товаришам: «Нещодавно в метро поблизу мене стояв страшенно самовдоволенний дядечко. Хизується, поглядає на себе в скло, поправляє краватку. А я йому поступила місцем. Подивилися б ви на його обличчя!»

Якщо малій просто захотілося побавитись — то півбіді. Антуан бачив і не таке. А як справді він видався їй старим? Адже з вигляду вона була щирою. Відвертий погляд, сором'язлива усмішка. О ні, те ангелятко не здатне на лихий жарт!

Як усе це неприємно! Весняний день відразу став похмурим. Проходячи повз секретарок, Антуан не наважився звести очей, поглянути, чи йому всміхаються. Може, вони базікають, ледве зачиняється за ним двері: «Ти помітила, який на шефі костюм? Аж надто світлий як на нього. Молодиться наш дідуган!»

В обідню перерву Антуан розповів про випадок у метро приятелеві по клубу. А той телепень засміявся йому в обличчя: «Невже тебе й досі цікавлять жінки? Чи ти мало їх мав?» Атож, жінок у нього було багато. Іноді він намагався їх полічити. Законний шлюб, розлучення й, окрім того, десятки пригод: на кілька днів, кілька

місяців, не кажучи вже про уїкенди. Скільки тих чорнявок, білявок, дівчат усіх мастей, як ото колись у Шабане... Скільки розстебнутих ліфчиків, зім'ятих простирадел... Не спогади — карнавал масок. А тепер?

— У нашому віці не слід прагнути неможливого, — сказав приятель.

Увечері Антуан знову повертався в метро. То був час великої товчії. Збиті в одну масу пасажери хиталися то взад, то вперед у такт похитуванням поїзда. Антуана притиснуло до молоденького солдата, який шепотів щось на вушко ще молодшій за себе дівчині. Дівча слухало і час від часу замість відповіді дивилось на свого приятеля щасливим усміхненим поглядом. Нема сумніву, що жодна жінка ніколи вже не погляне на Антуана такими очима. На станції «Етуаль» солдат вийшов з вагона. Двері зачинилися, і закохані ще раз усміхнулися одне до одного крізь скло. Поїзд уже пірнув у тунель, а усмішка все грала на дівочих устах. Антуан був зовсім близько, один порух — і торкнувся б її руки, але почував себе таким далеким від цієї дівчини, ніби вона перебувала на іншій планеті.

Вийшовши з вагона, Антуан подумав про свого друга Філібера, який розлюбив життя. Відчувши втому, сів на перонній лавці. Поряд лежав, витягшись на повен зріст, бездомний жебрак. Старий бідолаха, на якого ніхто не зважав.

Того вечора Антуан залишився вдома. Вибачився перед друзями, які чекали його на звану вечерю. Відпустив слуг.

Налити собі віскі можна й самому. Віскі? А чи ж розумно це з його серцем? «Не прислухайтеся до свого серця, — порадив йому лікар. — Що більше про нього думаєш, то хворіше воно здається. Не хвилюйтеся марно». Коли ж він востаннє був у лікаря? Давно... Кілька місяців, а може, й рік тому. Яка недбалість! Треба не-

гайно порадитися з кардіологом. Краше пізно, аніж ніколи. Він же друг Антуанові і, як завжди, зуміє заспокоїти свого пацієнта. Зараз же треба домовитися про зустріч.

Але в телефонній трубці озвався магнітофон: «Доктор на медичному конгресі в Сполучених Штатах. Подзвоніть, будь ласка, після двадцять п'ятого». Усі вони однакові, ті ескулапи. Тільки йі знають що подорожі, відпустки, польовання, конгреси. А скільки луплять за кожен прийом! Ім байдуже, хоч ти й сконаш у самотині, як отой жебрак на лавці метро.

Сам як палець. Гомін міста не проникає крізь стіни будинку. Якою великою здається вітальня у нічній тиші! Ніби його дитяча кімната, коли гасло світло. Під натиском темряви стіни, здавалося, відступали. Антуан міг заснути, лише тримаючи за лапку Ноно, маленького плюшевого ведмедика, свого друга, повірника й спільника. Якось він заховав ведмедика в шухляду, щоб його не забрали в нього... Мати сміялася: «І тобі не соромно? Ти ж уже великий хлопечь!»

Через кілька місяців після весілля його молода дружина, перекладаючи речі, натрапила в одній з валіз на пошарпаного ведмедика. «А це що за чудо?» Антуан відчув, що червоніє, як колись перед матір'ю, потім жартома розповів дружині про малого Ноно. Едмонда розчулилася: «Коли так, поцілуй його... — І додала: — Перш ніж викинути на смітник». Так вони уперше посварились.

Відразу після розлучення треба було перебраться на іншу квартиру. Едмондина кімната порожня... Кімната Андре порожня... Порожня кімната Моніки... Андре у Бразилії, він обтяжений безліччю справ і пише рідко. Моніка в Парижі, вона одружена і майже не згадує про свого батька. «Ти ніколи не піклувався про мене, — якось сказала вона Антуанові, — ти цікавишся тільки собою». Майже те саме заявила йому Едмонда, коли вони розлучалися: «За тебе я не турбуюсь. Ти зроду не любив нікого». Можливо, вони й мали рацію. По-справжньому

його цікавило тільки багатство, влада, власні успіхи. Але сьогодні — може, він забагато випив віскі? — сьогодні Антуанові захотілося, щоб і байдужі діти, і забудькувата дружина були поруч.

— Привіт, Едмондо! Це Антуан.

Едмонда злякалася. Чого це раптом він телефонує... та ще й серед ночі?..

— Що сталося?

Та нічого. Він лише хотів почути її голос. Як там діти?

Усе гаразд. Але чого це він подзвонив отак зненацька?

Ніяких особливих причин немає. Просто сьогодні ввечері він подумав...

Що подумав?

Хотів би її побачити...

Навіщо?

Хоч вони й розлучені, це ще не причина... У них багато спільних спогадів.

Ну то й що? У всякому разі тепер не час для такої розмови. У неї друзі. Грають у бридж.

— Вибач. Будь ласка. Ми ще зідзвонимось. Я пам'ятатиму. Добраніч!

Я пам'ятатиму. Ти пам'ятатимеш. Він, вона пам'ятатиме. «Чи пам'ятаєш ти дні юності минулої?» Давній приспів... Прасуючи білизну, ці слова не раз мугикала Амелія — Антуанова няня, що доглядала його кілька тижнів, коли він захворів скарлатиною. Господи! Відтоді збігло шістьдесят років! Амелія вставала ночами, щоб подивитися, чи він спить, чи йому нічого не треба. Це вона купила Антуанові того ведмедика. «З ним ти не почуватимеш себе самотнім, коли я не матиму змоги прийти до тебе». Вона давно не має такої змоги. Пішла назавжди... Як вона плакала над невміло обв'язаною валізою! За що її прогнали? Суворі були звичаї за тих прекрасних часів. А тепер? Хто пожалів би тепер якусь там Амелію? Кому потрібна самотня людина, що сидить у великій порожній вітальні? Як казала Моніка? Що він думає тільки про себе? А як же інакше. Хто ще про нього подумав? Ось його записник з адресами. Від «А» до «Z». Можна розгорнути

його на якій завгодно сторінці,— «Л»... Лебрен (Гаскон), «М»... Мартіні (Октав де), «П»... Парен (Робер),— можна гортати його хоч до ранку, але кому з цього довжелезного списку можна сказати, що ти старий, самотній, що тебе опановує страх? Хіба що богові. Атож, у записнику є навіть таке прізвище: Бог. Якось, коли Антуан випивав з друзями, вони подзвонили тому чоловікові, щоб сказати: «Я хотів би побалакати з Богом». На що механічний голос незворушно проде-ренчав: «За цим номером такий абонент не проживає». Вони довго сміялися.

Перекинута пляшка од віскі, порож-

ній пакетик од снотворного, знята телефонна трубка — ось що побачив лакей, коли розсунув штори. Дільничний лікар, якого він одразу ж викликав, констатував смерть. З'юрмившись коло ліжка, на якому лежав їхній генеральний директор, керівники фірми Дюперре розгублено допитувались один у одного, як це могло статися. Прикра помилка? Необачно випив за-велику дозу снотворного? Адже пан Дюперре здавався цілком щасливим. Його фірма процвітала, усі любили його. Чому ж він укоротив собі віку?

А лакей думав зовсім про інше: чо-му покійник тримав у руці плюшево-го ведмедика?

Не дівчина — мрія! У всякому разі, так думав Клод. У сімнадцять років чи ж багато треба, щоб потрапити в полон мрій...

Обоє вони стояли на пероні, чекаючи поїзда на Париж. Безперечно, то була парижанка. Про це свідчило і вбрання дівчини, і постава, і якась не-вловна невимушеність — Клод не міг помилитися. Та й валізи, що стояли обабіч неї, явно належали не провін-ціалці.

Коли під'їхав поїзд, дівчина підняла одну з валіз. Клод кинувся допо-могти.

— Дозвольте...

Вона подякувала і зайшла у вагон. Клод рушив слідом, вдихаючи запах її парфумів. Купе було вільне. Клод поставив речі на лавку.

— На цих провінційних вокзалах,— мовила незнайомка,— ніколи нема но-сіїв.

— Справді прикро, — погодився Клод і відразу пошкодував. Треба бу-

ло відповісти, що він радий цьому, ад-же інакше йому не випала б нагода допомогти їй. Але подумав він про це запізно. Не усвідомлюючи, що робить, він сів навпроти. А може, треба було спитати дозволу? Проте хто знає. Звичайно, така нечемність може їй не сподобатись. Та, з другого боку, підкрес-лена ввічливість ще здасться їй смі-ховинною. Ім їхати не менше двох го-дин, а цього цілком досить, щоб устигнути познайомитись. Надто квапитись нерозумно.

Поїзд рушив. Остерігаючись вида-тись надокучливим, Клод удавав, ніби милується краєвидом. Проте образ па-рижанки весь час був перед його очима — линув над полями, над пагор-бами. А коли якась деталь губилася, Клод нишком позирав на дівчину і ви-крадав ту рисочку, якої бракувало, щоб домалювати в уяві її портрет. Це обличчя дуже нагадувало йому святу діву з італійської гравюри, яка висіла в дідовому кабінеті і колись виклика-

ла в малого Клода жагучу й цнотливу пристрасть. Як і та мадонна, пасажирка здавалася немов безтілесною, коли сонячне світло, що ясним німбом сяяло навколо її голови, ховалося за кронами високих дерев або за арками мосту.

Хто вона? Клодові хотілося, щоб попутниця була вдовою або розлученою. Та це мало ймовірно, адже незнайомка ще зовсім юна. Він не міг бачити, чи носить вона обручку: її ліва рука була в рукавичці. Поруч себе дівчина поставила на сидіння чорну оксамитову сумочку з монограмою. Перша літера була «Р», і Клод сушив голову, намагаючись відгадати ім'я. Кожне, яке спадало йому на думку, він приміряв до дівчини, як приміряв би сукню або прикрасу, прикидаючи, що їй найбільш до лиця. Ім'я Раймонда не годиться, бо надто просте; Рашель — надто біблійне; Роберта — схоже на чоловіче, а Розалія — трохи селянське. І раптом йому сягнуло — Розіна! Справді, як пасує до чарівної незнайомки трояндова свіжість цього останнього імені! Тепер Клод називатиме її так, аж поки дівочі уста не викажуть йому першу свою таємницю. Згодом обоє втішатимуться, згадуючи, як уперше зустрілись.

«Ще до знайомства ви нарекли мене Розіною, — скаже вона, — тож нехай для вас, і тільки для вас, я завжди буду Розіна».

Дівчина зачиталась і зовсім не зважала на Клода. Але, можливо, це тільки гра, адже Клод теж удає, ніби не цікавиться нею. Як солодко уявля-

ти, що колись вона тихо признається: «Атож, я тільки вдавала, ніби читаю, а сама весь час думала, хто ти такий. Я знала лиш те, що ти зовсім юний і дуже мені подобаєшся».

Усе йшло чудово, поки він подумки провадив з нею майбутню розмову, але як заговорити тепер? Поїзд сповільнив швидкість, дівчина мигцем глянула у вікно, і їхні очі зустрілися. Вона усміхнулась і знову втупилася в книжку. Але усмішка її була така сором'язлива, така схожа на усмішку італійської мадонни, що Клод став дорікати собі за зухвалі мрії. Божевільний! Ніколи вона не скаже йому «ти», ніколи не вдихатиме він чарівних пахощів імені Розіна! Щоб спокутувати своє зухвальство, Клод заборонив собі дивитись на неї.

Він опустил очі і тут помітив, що вона нишком роззувається. Одна ніжка вивільнилася з тісного черевичка, і Клод, як зачарований, прикипів поглядом до тонкого плетива шовкових панчіх.

Він уявив собі, як прозорі чарунки біжать вище і вище під тканиною сукні і аж зашарівся від незвично гострого солодкого збудження.

Клодові ще бракувало досвіду, проте він читав романи. Мав уявлення про розстелене ліжко, зачинені віконниці, розпушені коси, сплетені в паликих обіймах тіла і тепер мимоволі переносив на тло цих картин образ живої Розіни.

«Чи ж побачу я тебе, моя горлице, розімілілу після п'яної поразки, тебе,

що зараз спокійно сидиш, надійно прикрити своїм гарним костюмом?»

Коли-небудь, між двома поцілунками, Клод зізнається, як у нього пішла обертом голова від самого погляду на роззуте її ноженя.

«Ох, пустун! — вигукне вона. — А здався таким стриманим і холодним у тому купе! Я вже навіть непокоїлась, чи дочекаюся від тебе слова.»

«Але ж ти була така неприступна!»

Справді, вона читала собі й читала. Клод заприсягся, що як тільки незнайомка відірве очі від книжки, він одразу почне розмову і під кінець поїздки в обох буде таке відчуття, ніби вони давні знайомі. Клод проведе її аж додому, але першого вечора цим і обмежиться. Вона буде вдячна йому і за палке, ледве стримуване бажання, і за виявлену повагу. Клод прагнув не скороминущої пригоди, а великого, не знаного досі кохання. А вона?

«Я також. І хто б міг подумати, що знайду його з таким хлопчиськом, як ти!»

Звичайно, їм буде нелегко: йому ще треба закінчити лицей, живе він з батьками, грошей у нього зовсім нема. Але хіба спиняють такі труднощі героїв у романах?

«Пусте! Нам вистачить комірчини під дахом, зоряної мансарди.»

Якщо вони кохатимуть одне одного, їм ніщо не страшно. Кохання творить чудеса, та й хіба не чудо, що вони зустрілися, що обоє купили квитки на той самий поїзд, що в неї було аж дві валізи і не знайшлося жодного носія? Раптом Клод стрепенувся. Коли не було носія, то як ті важкі валізи опинилися на пероні? Безперечно, хтось її проводжав. Хто? Звичайно ж, якийсь чоловік. Вона приїздила з Парижа, мабуть, до свого коханця...

«Ні, любий, присягаюся тобі!...»

«Скажи мені правду. Я хочу знати всю правду. Брехня знищить мою долю до тебе.»

«Таж сам поміркуй. Якби мене хтось проводжав, він лишився б, аж поки заніс речі в вагон.»

Справді, доказ переконливий. Вона має рацію. Клод погоджується, що він

просто дурень. Ревнощі минають, і хлопець приязно дивиться на валізи, завдяки яким познайомився з нею. Валізи при кожному струсі поїзда похитуються на лавці, а Розіна спокійно читає книжку. Проїжджаючи стрілку, вагон задрижав, і почувся жадливий скрегіт; тієї миті Клодові здалося, що поїзд може розбитись, і дівчина загине під уламками заліза.

«Яка ж ти тендітна, моя кохана! Ніщо, крім одягу, не захищає твого прекрасного тіла.»

Клод уявив собі, скільки небезпек, нещасливих випадків та хвороб чигають на її життя.

«Краще подумай, скільки щастя чекає на нас попереду»,— здавалося, сказала йому незнайомка. І знову вона мала рацію.

Дівчина поклала книжку на коліна. Слушний момент, щоб почати розмову. Клод захвилювався, як актор-початківець перед першим виходом на сцену. Похапцем підібрав кілька слів, але побачив, що голова Розіни відкинулася назад, а очі заплющились. Легка усмішка осявала її обличчя. Чи не його бачить зараз вона, заплющивши очі? Може, вдає, ніби дрімає, а сама думає, як безглуздо він пропускає нагоду зблизитись? А що, як у її думках витає інший образ і вона марить про чийсь, а не Клодові пестоші?

Клод також заплющив очі, щоб поєднатися з нею у співзвучності мрій, і скоро незнайомка явилася йому такою, якою він хотів би її бачити: близькою і згідливою, з розкритим серцем і тілом. Ось вона поруч, лагідно стискає його руку. Весела й усміхнена під весняним дощем, зашаріла в зимову віхолу, призолочена сонцем на якомусь невідомому пляжі, вбрана у біле в порту, де хвилі накочуються на берег, усипаний рожевими пелюстками... Загуділа сирена океанського лайнера... Як швидко минув рік поруч неї. Корабель ось-ось відпливе. Розіна пускає Клодову руку. Вона плаче. Кінець чудовій пригоді! Клод її розлюбив. Але чому? Як це сталося? «Ти не винна. Ти лишилася така, як і завжди, Розіна, любя». — «Я знала,— шепоче

вона.— Я казала тобі: ніщо не вічне. Ніщо не може тривати вічно». Але вона мусить їхати, а він залишається. Клод ненавидить самого себе за те, що невдовзі він стане іншим, забуде її. Бачить, як Розіна віддаляється, меншає. Носій бере її речі, і вона зникає у натовпі, над яким здійснюється глухий гомін, що нагадує чахкання поїзда і скрегіт гальм.

Клод розплющив очі, коли поїзд зупинився на якійсь станції. Парижанка навпроти дивилася в дзеркальце й поправляла зачіску. Коридором ішло кілька нових пасажирів. Один з них, здоровило у зеленому костюмі, відчинив двері купе, але, побачивши, що дівчина не сама, пішов далі. Клод не стримав полегшеного зітхання, і його сусідка, помітивши це, усміхнулась. Клодові здалося, ніби вона теж злякалася, що хтось порушить їхню самотину. Не тямлячи себе від радості, хлопець підвівся, щоб причинити двері.

Та що це? За кілька кроків виросла чорна похмура постать, ще страшніша, ніж отой здоровило в зеленому. То був

контролер, чия поява миттю протверезила юнака. Клод тільки тепер згадав, що сидить у вагоні першого класу, куди зайшов, зачарований парижанкою.

Коли підійде чоловік у чорному, Клод зможе показати йому лише квиток у вагон другого класу.

Що робити? В ім'я любові повстати проти приписів, законів і правил? На очах у коханої вислухати догану, зазнати приниження штрафу? Клод вислизнув у коридор і, рятуючись від зловісного мундира, позадкував з вагона у вагон. Так урвалося його перше кохання.

Скажете, що можна було доплатити й лишитися біля дівчини? Звичайно, але рідко хто в сімнадцять років багатий, і Клод не мав грошей. Ще скажете, що на кінцевій зупинці він міг побігти і знайти кохану на пероні? Клод так і зробив. Але вона подякувала йому усмішкою. Потім ще однією. Останньою. А валізи її взяв носій.

*З французької переклав
Віктор ОМЕЛЬЧЕНКО*